

1244.

1244.

872

U u s U B D = K a m a t.

(Wändra õppetaja kirjotud.)

Vernus, 1853.

Trükkitud ja müa W. Pormi jures.

Der Druck dieser Schrift wird unter der Bedingung
gestartet, daß nach Beendigung desselben die vorschriftmä-
ßige Anzahl von Exemplaren der Abgetheilten Censur in
Dorpat vorgestellt werde.

Dorpat, den 5. September 1852.

Abgetheilter Censor Hofrath de la Croix.

(L. S.)

a b d e g

h i j k l m

n o p r s

f st t u w — a o u

aa ae ai ao au

ea ee ei eo eu

ia ie ii io iu

oa oe oi oo ou

ua ue ui uo uu

ae ai ea oi ui

ba de gi ho ju ka le mi no

pu ra se ti wo la lo mo mu

ab ed ig oh uj ak el im on

jah ƙas lai paƙ pap pat sai
sam sap tal ƙat naƙ ƙel ƙep
ƙes mem met peƙ sel sep tek
wet lip mis pil wil ƙoi ƙof
ƙon ƙot loƙ moƙ noƙ nou rot
soƙ woi woƙ jut ƙui ƙuƙ ƙus
mul nui nut rut sui sul ƙut
pui piis pau tuƙ tru

---

haaw hais haud heaƙ hein hiƙp
hind hulk hunt ialg iaƙg jooƙ
juht juur ƙael ƙais ƙarn ƙarw
ƙeel ƙelm ƙirp ƙits ƙoht ƙont
ƙorw ƙuiw ƙilm ƙurb ƙuub laat
lamp laps laut laul leem leib
lint loog looƙ maƙs maƙ mees
muld must miis noor saƙs sulg
tarƙ tint waat wend wiht woit

---

aƙ=ƙen al=lam ar=mas el=law e=malt
en=nam him=mo hoƙ=be huƙ=ƙa
jo=diƙ joƙ=ƙe jul=ge ig=gaw il=lus
in=gel ƙal=jo ƙor=ge ƙu=nal lib=be
lo=tus lum=mi mad=do mes=si
mud=da nen=de nug=ga nuir=ri

öi-gus öñ-nis oh-wer pal-we pöl-li
 püh-ha rah-he ris-ti rö-wel sel-ge
 süd-da süs-si ter-ra ter-we töš-si
 uh-fus üm-ber u-lits wae-ne wäg-gi
 wah-ha wal-le wal-lo war-ri

---

aed-nif el-la-ma hal-jas jän-nes
 ih-ka-ma kaps-ta lasf-ma me-le-to
 näit-ma öp-pe-ta pal-lus rah-was
 söb-ber tüt-tar usf-lif wär-raw
 wal-gus wiim-ne wif-fat woi-mus

---

ar-mas-tus ig-gā-west far-jat-sed
 mae-nit-sus öñ-nis-tus or-ja-pölw
 pöl-lo-tö süd-da-med ter-wis-sed
 äb-ba-usf ih-ho-lif mat-tus-sed
 öp-pi-a oh-ha-kas pei-o-pois
 sad-du-las sau-na-mees tu-lis-pasf

äbbausfklif ellaminne häddalinne
 ihhaldamist jamsimissed kibbowitsad
 lahtilöma maialinne nodamehhed
 nikkuitama nobbedaste nörfuminne
 nurjatumad pottiseppad rippakille
 sandikodda tullekahjo wiltakite

Snnisteggia
leppitamisse armofuluta-
minne rōmustamisseks
üllesärratud sannakuul-
jattele.

A B C D E F G
H I J K L M N O
P Q R S T U V

Lind laulab.
Lummi sullab.
Tullt põlleb.
Lil õitseb.
Leib ja sool.

Laps maggab.
Pu kaswab.
Wessi joseb.
Summal aitab.
Terre lounat.

Päike paistab.
Silm näab.
Issa ja emma.
Shho ja hing.
Summala kodda.

Wihm saiab.
Kõrw kuleb.
Wend ja õdde.
Meel ja moistus.
Paulo ramat.

Kui tõ ni palk. Valluge ja walwage.
Kahho ja rõõm. Ello ja surm.
D ja pääw. Hommikko ja õhto.
Silma wessi. Süddame palwe.
Toit ja kätte. Usk, armastus, lotus.

Kas lubbate meile ka tulla? —

„Jah, minna tullen teid watama!“

Tooge nattokest saia ka liggi.

„Ma toon saiad, õunad ja pildid.“

Oh sedda rõõmu, mis meil siis on.

Laps õppi luggema, sureks saad, tännad.

Hukkatusse te lai, ello radda kitsas.

Maene kui winapu, lapsed kui õlloksad.

Eiinnas uhked maiad, hulk rahwast, suur
kärta.

Pühhapäwa rie panne illusti jälle kirsto
sisse.

Hullo koera eest jõe kaugele ärra, kermeste!

Veips on suur järw, arroto kallo sees.

Laiß laps maggab parsil, hea loeb ramatust.

Hea koer ei jõe mitte perremehhe jurest ärra.

Sälloke, ärra karga metsa pole, hunt
wahhib.

Oh mis kange pohja tuul korraga tousnud.
Wata aknast, kuida täis ku selgeste paistab.
Tanna õse puistas lund mahha, nago
kottist.

Mees on maas, jubba kolmas nädal haige.
Pois püdis kenna linno. Lasse lahti, hea
laps!

Linnul puris halle meel, metsas laulab
rõõmsaste.

Lammas wagga, hunt tigge, koer tru.
Merri süggaw, mäggi kõrge, mailm suur
ja lai.

Lummi külm, werri leige, keew wessi pallaw.
Emma wanna, tüttar noor, ihho illo —
munnafoor!

Polle ennam õllut jua, pulmalisfed kassige.
Kiwwi raske, ärra tõsta, lapsokenne haiget
saad.

Sulg on kerge, tinna raske, hoia ennast
patto eest.

Õ kül pimme, Jummal näab, wata ette
innimenne.

Jätta kirwes põna wahhele, ota kui sa su-
reks saad.

Mugga nürri, ei sa sa, murra muido käega.
Jõggi lai, sild kindel, ärra karda, ülle saad.

Willi walmis, sirbid kätte, lähme rõõmsast
leikama.

Tores pu ei põlle hästi, wiska turdi peäle.
Kon rooksub, kover augub, lind laulab.

Härg luikab, lammas mäeb, sigga rõhhib.
Kannaemma kagotab, kannapoiad piiksurwad.
Us romab tassakeste, jannes — tuhhat
nelja.

Linnopeesa wägga kõrges, kalla kooda süg-
garwusfes.

Laps ärkab ülles, kargab rutto sängist wälja.

Laps pesseb silmad selgetks, tännab taewa
Tadikest.

Tomingas ütseb nenda joudsaste, nago
walge linna peäl.

Tulle mahha, wihmake, jubba närtsib dieke.
Kaste hiilgab koido walges, lilled lojat
tännawad.

Lehmake, oh anna pima, lapsed ammo ota-
wad.

Haige sures wallus maas, terwe aitko töö-
bist meest.

Küsi linna tohtre käest, ärra kula naeste
lorri.

Wiljast jahho, jahhust taigen, taignast leib.

Meil on hea metsama, polle tarwis turbid
tua.

Annesulg on kergeke, siiski rägib targaste.

Wanna Pea auusta, hallid juuksed terreta.
Ilma tõta ei sa süa, rikkaks sada ärra püa.
Iggal linnul omma laul, iggal mehhel om-
ma wiis.

Kergem teist laita, kui isse parreminne tehha.
Kes waest meest aitab, se laenab Jum-
malale.

Palle olgo rõmulinne, südda olgo rahhu-
linne.

Ihhowarra hoiad sa, hingewarra kautad.
Ello ürrikenne, surm äkkilinne, kohhus ig-
gawenne.

Kaswatage ommad lapsed Issanda auuks.
Auustage ommad wannemad Issanda rõ-
muks.

Pühhal päwal olle pühhas paikas.

Süta künal, pühhi kodda, otsi hästi.

Lihha on kü waimo wasto, agga waim
olgo lihha wasto.

Kui käest kaub, siis südda sowib.

More hinge puhhas ello on temma keige
kallim illo.

Moistusse ramat.

Raks lühikeseft sanna wannemattele ning laste kolitajatele. 1. Paggana rahwa targad mehhed on wannal aial need moistusse kõnned wäljamõttelnud, agga ristirahwa moistlikkud hinged woiwad meie aial seält seest ennesele sedda head õppetust wäljaarwata. — 2. Önnis Lutterus ütles: „neist ramatudest, mis innimestest on kirjotud, woib lühhidelt keige ennam tarkust ja elloõppetust leida wanna rahwa moistusse kõnnette seest.“

1.

Naene ja kanna.

Ühhel ahnel naesel olli kanna, mis igga pääw temmale üks munna munnes. Naene mõtles: „Agga ma tahhan temmale kahhewõrra toito anda, üks ta to mulle siis üks munna päwal.“ — Teggi nenda.

Kanna sai sest üllearro sõotmisest nenda raswafeks, et ei munnend ennam üht ainustgi munna päwal, jättis koggoniste järrele! —

Naene wihhastas, tappis ta ärra, ei tahtnud wihha pärrastgi roaks prukida, wiskas Partsi üle aia. Koera kutsikas sõi ärra. — Ahne naene keigest ilma.

Õ p p e t u s.

Ahne südda õõd ja päwa
tunneb wallo, näab waewa!
rikkaks fada himmustab,
rahho, rõmo kautab.

2.

Loukoer ja jänneskenne.

Dissoke jännes juhtus metsas esimest korda lomade kunningast, loukoera näggema, kukkus otsete kui poolurnud mahha sest surest ehmatusest. Loukoer läks omma teed eddasi.

Sai teistkorda monne aia tagga jälle loukoeraga kokko, jäi ommeti nattokest seisma, ja wah-tis temma sured targad filmad, jämme Pea, pakš kehha.

Kolmatkorda jubba julges tedda terretada: „Nus lomade kunningas! Kuida teie kääsi kääib?“

Loukoer naeratas wasto, andis terretamist lah-keste taggasi.

O p p e t u s.

Saunamehhe lapsokenne,
miks sa josed saksa eest?
Tulle liggi, kennaakenne,
toppit kukkub saksa kääst.

3.

Perrenaene ja waesed tüdrukud.

Üks perrenaene olli wägga ahne tõ peäle, aias monnikord tüdrukud talwe õse ülles, kui kuk alles kolmatkorda laulis. Noortel tüdrukutel magguš unni, lääsid wihhaga tõle.

Piddasid nou: „Tappame kukke ärra, saab meil õse hästi puhhata.“ — Teggid lauljale sal-laja otfa.

Perrenaene ei teadnud enam õse pärris aega, aias tüdrukud monnikord jubba kess õse jälle ülles kedrama.

Kedrasid ja kaebasid: „Oh meie waesekessed, meie tark nou lüks tühja!”

Kahhetsefid kükke surma.

O p p e t u s.

Mõttele hästi enne ärra,
et ei tulle surem käära:
rutto kaub ässi kääst,
ei to kätte kümme meest.

4.

Wanna mees ja surm.

Wanna mees, talwe kibbeda külмага, weddas ennese tagga piisokesse rega puid metsast, wässi ärra, ohkas: „Tulle surm ja peästa mind sest waewast, et agga pea saab kaks kät rinna peäle!”

Surm warši seäl, omma terraw wikkat kää ütles: „Siin ma ollen, mis sa minnust tahhad?”

Mees ehmatas, lüks walgeks nago lubjatud sein, ütles: „Ärge pange pahhaks, aus surmaingel, ma palluksin nattokest aidata, koorm wägga ränk!”

Surm ähwardas sõrmega, ütles: „Ärra kutsu teistkorda, muido ma tullen, ja nidan so Pea kohhe mahha!”

O p p e t u s.

Polle tarwis kutsuda,
kül ta teab omma tund;

— pallu, loda, kannata,
ja siis minne: head und! —

5.

Surreja ja temma poiad.

Wanna isä tunnikse olli kã, tahtis weel enne minnekit omma poegadele head õppetust anda, et nad ei piddand pãrrast temma surma mitte laisaks jãma, waid hãsti tõdd teggema, ütles: „Lapsed, minna lähhãn kũl teitest ärra, agga ma jãttan teile üks warrandus winamãkke!”

Keel jãi kangeks, heitis hinge.

Poiad mõtlesid: „Wist wanna isäke on hulga rahha monne nou sees winamãkke Ma alla pannud.” — Hakkasid hõlega lãbbikaewama, risti ja poigiti. — Ei uhtegi!

Teine aasta immelik winamarja saak, nored mehhed said hulga rahha eest ärramãa. Agga se olli keik sest heast tõdst tulnud, mis nad winamãe kallal ollid teinud.

O p p e t u s.

Tehke tõdd, ja palluge,
abbi tulleb peage;
laisal mehhel nahha peãle,
ja siis rutto jãlle tõle.

6.

S õ e w a i m.

Wanna mehheke raius puud jõe kãlda äres. Kirwes lendas warre otsast. Esupst jõkke! —
Mees nutma.

Jõe waim pistis Pea wee alt wälja, küssis:
„Mis wigga?“ —

Mehheke räkis omma halledat luggu ülles.

Jõe waim hallastas, tõi jõe pohjast kuldfir-
wes wälja, küssis: „Kas ta se on?“

Polle ühtegi! —

Tõi hõbbe kirwe wälja, küssis: „Wata sedda?“

Ei ka mitte! —

Waim laskis kolmat korda pohja, tõi mehhe
raudkirwe wälja: „No, mis sa sest arwad?“

Sa se ta on!

Jõe waim andis kätte, kinkis hõbbe ja kuld
kirwe weel peäle, et mees ep olnud ahnuße pär-
rast walletanud.

Wanna mees läks rõmoga koio, räkis kulla-
meestele omma õnne ülles.

Rikkas ja ahne naber pistis kohhe omma kir-
wega jõe pole, wiskas lipst keige warrega sisse.
Sisse kelm nuttab ja kaebab seal jures.

Jõe waim näitab wee seest kuld kirwe, küs-
sib: „Kas se on so kirwes?“

Wallelik hüdis: „Sah, jah, se ta on!“

Waim ütles: „Oh sa häbbematta walletaja!
Wata nüüd, kus ta on!“ — wiskas jälle kess
jõkke.

Mees wihhaga koio, wandus tee peäl kurjaste.

Ö p p e t u s.

Urta wõtta walletada,

petja palk on pahhandus;

Summal wõttab farristada:

waat, se on se õppetus! —

7.

Hunt ja wanna emma.

Halli kõht tühi, hakkas reisi peale minnema. Suhtus ühhe perre kohta, kuleb: laps karjub.

Wanna emma ütleb: „Kule pois, wait, warfi, kui mitte, ma wiin sind hundi kätte!“

Paiowasfikal hea meel, otab, kas jubba pea tuakse last temma kätte.

Ei ühtegi. Louna aeg möda, parrast lounat ka, õhto tulleb jubba kätte, ütleb wihhaga: „Mis paggan se on, et ta ei to weel wälja?“ —

Nääb, wanna emma astub poisiga ukse ette, sillitab temma Pead, ütleb: „Wata pois, nüüd olled sa hea laps! Kui nüüd hunt tulleb, löme malgaga pähhä, kohhe mahha!“

Metsä kurwa melega, ja tühja kõhhuga läks omma teed urrisedes eddasi, ütles: „Oh mis immelik feltä on sesamma innimeste suggu. Ei neil hommigune jut ei sünni ühtegi õhtuse kõn-
nega kōkko!

Ö p p e t u s.

Härja petaks sarwest finni,

fannast petaks innimest;

lubbad heale tulla, miinna:

tulle, minne siis ka wist!

8.

Hunt ja kurg.

Wanna hal omma lamma prae jures olli ni ahne wõtma, et üks lukont jäi temma kūrko finni. Kūl katsus allanelata. Ei ühtegi!

Tulleb kurre jure palluma: „Kisju omma pitka nofkaga se lu mo furgust wälja, agga mis head palka tahhan sulle siis maksta!”

Kurg uskus kelmi jutto, aias omma nofka hundi kurko, kiskus lambalu wälja, ütles: „Maksa nüüd sedda lubbatud palka wälja!”

Mets näitis hambid, wastas: „Sinna habbematta loom tohhid weel hinda küsida? Eks se jubba kül suur, tannowäärt asji polle, et ma so Pea otsast ei kiskund, pärrast kui se lu jubba furgust wäljas olli?”

Kurg mõtles: „Polle tarwis ennam odata, temma hul tulleb warji peäle!” — Lautas tiwad laiale, lendas ärra.

Ö p p e t u s.

Kui ja wõttad kurjad mehhed

kurja tõ peäl aidata,

kül nad wõtwad pärrast pea

rusfikast sul näidata!

9.

Rebbane ja winamarjad.

Winapu otsas paistsid kennad, küpsed winamarjad. Rebbane katsus, hüppas, üksford, teineford, mittoforda, senni kui jubba nenda wärsind, et keel suust pitkalt wäljas. Ütles wihhaga: „Mis minna neid sittu lähhan puudma? Nad on jo tored, ei kölba süa!” —

Ö p p e t u s.

Monni laidab perrekohhta:

„waesed põllud, tühhi asji!” —

Kül sa piüdsid kaua aega,
fenni kui said kuulda: „Kasfi!”

10.

Hobbone ja esel.

Mees käis teed, suur hobbone ja pissoke esel
temma kõrvas, kummagil omma kõrem kanda.
Esel ei joudnud enam astuda, pallus hoost:
„Wotta ommeti nattokest minno koormast ennese
selga, minna ei sa selle al mitte sammo enam
eddasi käidud!”

Hobbone naeris wasto, ldi taggant ülles.

Esel läks weel wähhä maad, langes mahha,
ots peäl! —

Perremees siddus furno eesli koorma ka hob-
bose selga, panni eesli nahka weel peäle.

Siiš ütles hobbone nuttes isseennese wasto:
„Oh minna meletu loom, ei tahtnud nattokestgi
eesli koormat kergitada, nüüd pean sedda terwelt
kandma, ja eesli nahka ka weel peäle.”

Ö p p e t u s.

Surem aitko pissokest meest,
siis lähhäb asfi korda.

Kui sa ei aita, ussu tdest,
tulleb sul pahha kanda.

11.

Karen (ronk) ja rebbane.

Suur karen pu otsas, lihhatuf nokka mahhel.
Rebbane wahtis alt, kõht tühhi, olleks ka hea

melega prukosti wõtnud. Hüdis: „Terre, aus suur lind, minna mõtlen praego, et teie ollete feigest linnudest üllem ja illufam. Teid sünniks ful linnude kunningaks wallitseda, muudkui üks wigga peab finni, et teil polle heält lodud!“

Karen wihhastas, et temma laul ei pidand kõlbama; aias nokka lahti, krookfus sure healega kaks forda: „Kroak! Kroak!“

Pihhatük kukkus mahha, rebbane pistis suhho, kaddus kui walf pude wahhele ärra.

O p p e r u s.

Ahne tühja auu peäle
tõstab warfi omma heäle,
kautab, mis olli kã! —
Luggeja, kas olled se? —

12.

Põdder ja loukoer.

Põdder jõi hallikast omma janno ärra, seisis, wahtis wee peäle, näggi omma warri wec sees, ütles: „Sarwed on mul arralisksed, se on minno üllem au: jallad lialt penikesed, kuhho haakab nende nou?“ —

Korraga loukoer jooksis metsast wälja, hakkas põdra taggaaiama. Kõl siis needsammad penikesed jallad, mis ta enne olli laitnud, peästsid tedda pea loukoera hammaste eest, laggeda põllo peäl. — Agga, oh sedda kahjo! Mets tulleb wasto: põdra arralisksed sarwed ei annud enam eddasi joosta, ta jäi nendega finni, jubba loukoer warfi tagga järrel — murdis ta mahha!

S p p e t u s.

Kenneft sa ei mõttelnud,
se on hõddas abbiks sul:
kenne peäle uskufid,
fõõb fo filmad, kui üks kull! —

13.

Tekaiad ja karmo.

Raks meest kaisid mõda metsateed, aiasid isse-
keskes maggufat jutto. Korraga karmo näikse
kaugelt wastotullemad. Mehhed jookkma, teine
pu otsa ülles, teine heitis mahha, teggi ennast
furnuks, et ta teadis, karmo furno kølge ei putu.

Wanna karmuse kasuka kandja aias omma
jõrrinat, tulli liggi, nusutas sedda meest, kes
pitkali maas, arwas tedda furnud ollemad, lüks
pahha nõoga eddasi.

Kui polnud ennam sedda nõhha egga kuulda,
tulli teine mees pu otsast mahha, küssis teise
kæst: „No, wanna wadder, mis karmo ka rakis
sinno kõrwa sisse?“

Teine wasto: „Sa rakis sedda, et ei pea mitte
lootma nende sõbrade peäle, kes hõddaaial om-
ma feltfimeest mahhajätwad!“

S p p e t u s.

Monnel mehhel libbe keel
fenni kui sul päike paistab:
agga warsi petja meel
kui sul hõdda peäle tulleb.

14.

Koer ja lammas.

Lammas läks kord koeraga tülisise, ütles temma wasto: „Sinna sööd õige muido leiba, ei te innimestele middagi head, ja perremees toidab sind igga pääw ommast kääst. — Meie lambad anname temmale ommeti willad, ja lihha, ja nahka, ning peame isse omma toidust wälja peält otsima. Ei sellega ei tahha meie mitte ennam rahhul olla!“ —

Koer ütles: „Sa jõlle loom, mis sa muido augutad? Kui minna polleks sui otsa teid wälja peäl karjatse kõrwas walwanud, siis ep olleks teid wahhest mitte üht ainust ennam järrele jännud.“ Hunt olleks teid ammo keik nahka pannud!“ —

O p p e t u s.

Ärra laida teise tõ,
igga mehhel omma waew:
omma tõ te truište,
igga ühhel omma leib.

15.

Loukoer ja hirekenne.

Loukoer maggas päwa paistel, piisofenne hirekenne tulli liggi, hüppas maggaja kehha peäle, watis seält. Korraga loukoer ärkas ülles, hiir kukkus ta selja peält mahha, suur loom panni kâp peäle!

Hirekenne palluma: „Lasse lahti, aus suur loukoer, ma tahhan sind tannada elloaeg!“

Loukoer naerates laskis lahti, ütles: „Mis minnul kül abbi sinno tannamisest? Jose peäle!“

Näddala pärrast loukoer sure jammaeda wõrgo sees kinni, mis küttimehed temma puudmisest ollid fallaja pude wahhele ülesaianud. Midda ennam ta kisku, sedda hulleminne mässtis ta enast wõrgo sisse kinni. Mõiras, et mets kõllas!

Hirekenne kulis, jooksis kermeste liggi, hakkas wõrgo nõrid katki närrima, teine teise järrel, et agga sure loma joudsad kappad keige esiteks lahti peäsib.

Agga siis loukoer wõttis mehhe modi kisku-da: Käh! ja Käh! — nõrid, paelad, kõied, keik katki, tannas hirekest, et: Sinna ollid minno peästja!

O p p e t u s.

Rikkas, ärra põlga sa
waese mehhe aitamist:
waene woib ka aidata,
kui so peäle tulleb rist.

16.

Hunt ja lambatal.

Hunt läks jõe kalda äre joma, näab, tük maad al pool jõkke lambatalleke joob ka sestsamast jõest. Hall hūdis pahha näoga: „Kurjateggia, miks sa mo jogiwet seggaseks teed?“ — Lambatalleke wastas: „Kuida se woib olla, min-

na seisan jo al pool jökke? Bessi joseb sinno
jurest minno pole!"

Mets wasto: „Sa kurri loom olled mind pole
aasta eest sõimanud!"

Talleke kostis: „Ei siis mind polnudgi weel
Ma peäle lodud!"

Paiowasfikas kargas korraga peäle, karjus:
„Sinno isä woi emma, üks nendest on mind
sõimanud!" — Murdis lambatalle mahha!

Õ p p e t u s.

Hea naber, rahholinne,
ennam wäärt kui kuld ja hõbbe:
rio tõstja küllalinne
on kui hirmus kurri tõbbi! —

Moisto saunad.

Waene sõõb, kui tal kää, rikkas sõõb, millal
tahhab.

Kõrtsi tobi kätte on enam ärrauppunud, kui
sure merre siise.

Maene kannab põlle sees rohkem maia uksest
wälja, kui mees wanriiga woib oue wärrawast
siise tua.

Wodras on kui kalla, jääb ta kauaks, haiseb.

Laenatud rahha maksa naerates kätte.

Kes rägib, se külwab, kes kuleb, se leitab.

Ule wait, kui sa annad, agga rägi, kui sulle
antakse.

Kes tühja asja ostab, peab tarwilist asja müma! —

Kašipoial nalja ašsi, hirekessel filmawessi! —

Kotka filmad mailma asjal, müti filmad waimo asjal.

Laiškus on kui ellawa innimešse mahhamatminne.

Kahjo, kui südda seäl, kus jallad peawad ollema! —

Kaew aedaš, polle kanno wallada. — died nartšiwad.

Künal se peäle lodud, et peab walgust andma.

Kui ommaš kōkis polle tuld, lähhāme kullamehhe kōgi jurest toma.

Sesinnane ürrikenne mailma ello on tulleswa iggawesse ello wasto arwata, nago ükš ainuš wee tilgakenne sure otsata merre wasto.

Tehke Išsanda teeraad tasšafekš.

Kirwes seisab pu jure külges.

Jodikud ei pea taewariki pärrima.

Karda, ušsu, pallu, tanna — Išsandat.

Kui südda põlleb, siis Išsand tulleb.

Rõõmsat andjat armastab Summal.

Mo nimme panne ülles so ello kirjasse.

Dnnis on, kes leiba sööb Summala rikis.

Issand, ja meie jure, õhto jouab, pääw werib.

Mo ellopawad on kui üks kámle laius Sinno ees.

Sinno kátte annan minna omma waimo.

Ärra kardada mitte, sinna piisoke karjoke.

Hommiko palwe.

Issand, te lahti mo uled, siis peab mo su sinno kitust kulutama. — Lo mulle, Summal, üks puhhas südda, ja uenda mo sees kindla waimo. — Sinno hea waim juhhatago mind tasfase tee peäle. — Amen.

Palwe enne sömaaega.

Reikide silmad lootwad, Issand, sinno peäle, ning sinna annad neile nende roga ommal aial. — Sinna teed lahti ommad helded ja rohked káed, ja toidad keik, mis ellab, hea melega. — Amen.

Palwe párrast sömaaega.

Tánnage Issandat, sest temma on helde, ja temma heldus kestab iggawest. — Amen.

Õhtopalwe.

Wata, ei se tuffu egga uinu maggama, kes
Ifraeli hoiab. — Sinno kätte pannen ma tal-
lele omma waimo, sa olled mind lunnastand, oh
Jehowa, sa tõe Jummal. — Iggaüks, kel õht
on, se kiitko Jehowat. Halleluja. — Amen.

P a u l.

Hoiameid ja õnnista
omma kalli armoga:
sinno palle õnnistus
olgo meie walgustus.

Anna omma rahho ka
iggapääw ja lõpmatta,
siis wiib pühha Waim meid tõest
Jesu hõlma iggawest.

Amen, Amen, Amen,
Jesu nimme kiitkem,
meie Issand olled sa,
esfimenne, wiimne ka.

Kui üks ainus salm saab lauldud, siis on ta
nenda:

Hoiameid ja õnnista
omma kalli armoga:
omma pallet tõsta nüüd,
kui me läh'me lauldes siit.

---

24 laulo wisi.

Punseli wáhhema
nodiramato nummer.

Mo súdda! árka úlles	12.
Oh Jeesus Kristus! tulle sa, ...	31.
Jeesus, tulle minnule	59.
So hing, oh Jeesus! tehko mind	37.
Ma tullen taewast úllewelt, ...	38.
Núüd Summalale auustust	15.

Reš Summalat ni lassēb tehha, ...	143.
Au, kitus olgo iggawest	199.
Summal, Ma ning taewa Loja	174.
Armas Jeesus! awwita, ...	169.
Oh! wótkem Summalat	229.
Núüd hing'wad innimesēb, ...	117.

Hinge peioke, Helde Jeesuke!	157.
Sull', sull' Jehowa! tahhan laulda	152.
Núüd paistab meile kaunište	342.
Núüd on se pääw jo löppenud	18.
Mo ello Kristus isse, mo kasso surrema	9.
Árka úlles minno súdda	290.

Tulge ristiinnimesēb	288.
Jeesus, surma árrawoitja, ...	300.
Minno súdda, rõmustelle	305.
Jeesus, õnnisteggia, On mo lotus	161.
Oh Jeesus! úllem abbimees	204.
Hõia meid ja õnnista. (Dmma wisi.)	

Lühikenne Katekismus

(lastele esimeseks õppetuseks).

Esimesenne Peatük.

Jummala kumnest käsust.

Esimesenne Käsk.

Sul ei pea mitte teisi Jummalaid ollema minno kõrvas.

Teine Käsk.

Sinna ei pea mitte Jummalaga omma Issanda nimme ilma asjata suhho võtma; sest Issand ei jätta tedda nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Kolmas Käsk.

Sinna pead pühapäeva pühhitsema.

Neljas Käsk.

Sinna pead omma issa ja omma emma auustama, et sinna kässi hästi käib, ja sinna laua ellad ma peäl.

Viies Käsk.

Sinna ei pea mitte tapma.

Kues Käsk.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarikkuma.

Seitsmes Käsk.

Sinna ei pea mitte varastama.

Kahheksas Kåst.

Sinna ei pea mitte üllekohhut tunnistama omma liggimesse wašto.

Ühheksas Kåst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Kümnes Kåst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksid, egga muud, mis temma parralt on.

Mis ütleb nüüd Summal keikist neistsinnatsist kaskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Isand, sinno Summal ollen üks wägga wihhane Summal, kes wannematte pattud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik neile, kes mind wihkawad. Agga neile, kes mind armastawad, ja minno kassud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Teine Peatük.

P ü h h a s t K i s t i u s s u s t .

Esimesenne Öppetus.

Lomiseft.

Minna ussun Summala se Isä, keigewäggewama taewa ja Ma Loja sisse.

Teine Sypetus.

Arvalunnastamisest.

Minna ussun Jeesuse Kristusse Summala aino Poia meie Issanda sisse, kes on sadud pühast Waimust, ilmae todud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse al, risti lödud, surnud ja mahhamaetud, alla lainud pörgohauda, kolmandamal päwal jälle ülestoušnud surnust, üleslainud taewa, istub Summala omma keigewäggewama Issa parremal kael, seält temma tulleb kohhut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Kolmas Sypetus.

Pühhitsemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht pühha ristikoggodust, pühhade osasamist, pattude andeksandmist, lihha ülestoušmist ja iggawest ello, Amen.

Kolmas Peatük.

Pühhast Issa meie Palwest.

Issa meie, kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapawast leiba anna meile tännapääw, ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele, ning ärra sada meid mitte kiusatusse sisse waid peästa meid ärra sest kurjast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggaweste. Amen.

Reljas Peatük.

Pühast Ristmisest.

Minge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummal se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Kes ussub, ja kedda ristitakse, se peab õnsaks sama, agga kes ei ussu, tedda peab hukka moistetama.

Wies Peatük.

Pühast Altari Saakramentist.

Meie Issand Jeesus Kristus sel õsel, mil tedda ärraanti, wöttis leiba, tännas, murdis ja andis omma Süngrittele ja ütles: wõtke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mälestusseks.

Selsammal kombel wöttis temma ka karrika pärrast õhto sõmaaega, tännas ja andis omma Süngrittele ja ütles: Wõtke, joge keik seält seest, sefinnane karrikas on se uus seadus minno werres, mis teie ja mitme eest ärrawallatakse patude andeksandmisseks; sedda tehke, ni mittokord, kui teie sest jote minno mälestusseks.

Numrid.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

üfs ford üfs.

1 ford	1	on	1	5 ford	5	on	25
2 —	2	—	4	5 —	6	—	30
2 —	3	—	6	5 —	7	—	35
2 —	4	—	8	5 —	8	—	40
2 —	5	—	10	5 —	9	—	45
2 —	6	—	12	5 —	10	—	50
2 —	7	—	14	<hr/>			
2 —	8	—	16	6 ford	6	on	36
2 —	9	—	18	6 —	7	—	42
2 —	10	—	20	6 —	8	—	48
<hr/>				6 —	9	—	54
3 ford	3	on	9	6 —	10	—	60
3 —	4	—	12	<hr/>			
3 —	5	—	15	7 ford	7	on	49
3 —	6	—	18	7 —	8	—	56
3 —	7	—	21	7 —	9	—	63
3 —	8	—	24	7 —	10	—	70
3 —	9	—	27	<hr/>			
3 —	10	—	30	8 ford	8	on	64
<hr/>				8 —	9	—	72
4 ford	4	on	16	8 —	10	—	80
4 —	5	—	20	<hr/>			
4 —	6	—	24	9 ford	9	on	81
4 —	7	—	28	9 —	10	—	90
4 —	8	—	32	<hr/>			
4 —	9	—	36	10 ford	10	on	100
4 —	10	—	40	10 —	100	—	1000

